

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Սովորողների հետ
ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման ձևերը.
Ինքնաստուգում և ինքնավերահսկում
Առարկան՝ Մաթեմատիկա

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Ռոբերտ Հակոբյան

Ուսումնական հաստատություն՝ «Արտաշատի
ավագ դպրոց» ՊՈԱԿ

Երևան 2023

Բովանդակություն

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	3
1. Ինքնուրույն աշխատանք: Ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման ձևերը	4
2. Ինքնուրույն աշխատանքի հիմնական տեսակները	9
3. Ինքնուրույն աշխատանքի ծավալն ու բնույթը.....	12
4. Վերահսկողություն: ձևերը, մեթոդները.....	14
ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ.....	17
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	19

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հետազոտության արդիականությունը: Արդի կրթության եռաստիճան համակարգում կան բազում խնդիրներ, որոնք առավել ուշադրության կարիք ունեն, սակայն այդ համակարգում գիտելիքների ստուգման ձևերն ու գնահատման համակարգին առնչվող խնդիրներն առավել նկատելի են ու զգալի:

Հատկապես տարրական դպրոցում խնդիրն ավելի զգայուն բնույթ է կրում, քանի որ գնահատման սխալ մշակված համակարգը կարող է վատ անդրադառնալ դպրոց նոր մուտք գործող սովորողի հոգեբանական առանձնահատկությունների վրա՝ հետագայում լուրջ հետքեր թողնելով սովորողի վրա նրա ձևավորման ու զարգացման ընթացքում:

Արդի կրթական համակարգում գիտելիքների ստուգման ձևերն ու գնահատման համակարգին վերաբերող խնդիրներն այսօր հանգեցրել են տարրական դպրոցում գնահատման համակարգի վերանայման և այն նոր համակարգով փոխարինելու անհրաժեշտությանը (նաև միավորային համակարգի բացառմանը):

Հետազոտության նպատակը: Ամփոփ ներկայացնել գիտելիքների ստուգման տարբեր ձևերը տարրական դպրոցում, ներկայացնել գնահատման գործող ձևերը (հատկապես միավորային գնահատումը), ինչպես նաև վերլուծել տարրական դպրոցում կիրառվող գնահատման ձևերը, դրանց արդյունավետությունը կրթական համակարգի բարեփոխման համատեքստում:

Հետազոտության խնդիրները:

1. Ուսումնասիրել ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման տարբեր ձևերը, դրա տեսակները:
2. Առաջարկել ինքնուրույն աշխատանքներ կազմակերպելու ավելի արդյունավետ եղանակներ:
3. Վերլուծել գնահատման համակարգը տարրական դպրոցի մաթեմատիկայի դասագործընթացում:

**1. ԻՆՔՈՒՐՈՒՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ: ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՁԵՎԵՐԸ**

Տարրական դասարաններում ինքնուրույն աշխատանքը բավականին մեծ դեր ու նշանակություն ունի: Ինքնուրույն է համարվում այն աշխատանքը, որի ընթացքում սովորողները պարզորոշ պատկերացնում են աշխատանքի նպատակը, դրա կատարման կարգը և կատարում են այն՝ առանց ուսուցչի անմիջական մասնակցության: Ինքնուրույն աշխատանքը դիտարկվում է որպես ուսուցման միջոց: Տարրական դասարանում ինքնուրույն աշխատանքի անցկացումն ունի որոշակի առանձնահատկություններ: Ուսուցիչները հաճախ կիրառում են աշակերտների ակտիվությունը խթանող հնար և համարում, որ իրենք կազմակերպեցին ինքնուրույն աշխատանք: Անկասկած այդ հնարների կիրառմամբ նրանք սովորեցնում են աշակերտներին ինքնուրույն աշխատել, բայց այն դեռ ինքնուրույն աշխատանք չէ:

Նախ տեսնենք, թե ինչ են իրենցից ներկայացնում «ինքնուրույնություն» և «ինքնուրույն աշխատանք» արտահայտությունները: Ինքնուրույնությունը անհատի անձնային որակ է, իսկ ինքնուրույն աշխատանքը՝ ուսումնական աշխատանքի ձև:

Ինքնուրույնության և ինքնուրույն աշխատանքի միջև գոյություն ունի սերտ կապ: Ինքնուրույն աշխատանքը մի կողմից արդեն ձեռք բերված ինքնուրույնության արտահայտումն է, մյուս կողմից՝ ինքնուրույնության զարգացմանը նպաստող միջոց: Այսինքն՝ ինքնուրույն աշխատանքը նպաստում է ինքնուրույնության ձևավորմանը՝ որպես անհատի որակ: Ինքնուրույն աշխատանքները զարգացնում են սովորողների տրամաբանությունը, ճանաչողությունն ու ակտիվությունը: Կարելի է ասել, որ ինչպես դպրոցում, այնպես էլ ողջ կյանքի ընթացքում են զարգանում գիտելիքների յուրացման գործընթացն իրականացնող ճանաչողական կարողություններն ու հմտությունները: Գաղտնիք չէ, որ արդի ժամանակաշրջանում տարրական և միջին դասարաններում ուսումնասիրության միջև գոյություն ունի անջրպետ: Այս

երևույթի պատճառները շատ են, սակայն դրանցից մեկն էլ կարելի է համարել տարրական դասարաններում դասավանդող ուսուցիչների՝ կրտսեր դպրոցականների ինքնուրույն աշխատանքի հմտությունների ձևավորման վրա ոչ բավարար ուշադրությունը: Նույնիսկ բազմաթիվ փորձառու ուսուցիչներ, կազմակերպելով սովորողների ուսումնական գործունեությունը, չեն խթանում նրանց ակտիվության զարգացմանը: Այդպիսի ուսուցիչներից աշակերտները կարող են օգնություն ստանալ առաջին իսկ դժվարության դեպքում: Այդպես աշակերտն այլևս առանձնապես ակտիվություն չի դրսևորում խնդիրների լուծման նպատակով ինքնուրույն ուղիների որոնման գործում: Աշակերտներին տրվում է պատրաստի արդյունքը, չնայած որ նա կարող է ինքնուրույն որոնել այն: Երբեմն էլ ուսուցիչը չի հետաքրքրվում, թե ինչպես է աշակերտը գրել հարցի պատասխանը, այլ սահմանափակվում է արդյունքների ճշտության ստուգումով, ինչը չի բարձրացնում աշակերտի հետաքրքրությունը առաջադրանքի կատարման համար տարբեր ուղիների որոնման գործում:

Տարրական դասարաններում դասերի ընթացքում գերակշռում է ուսուցման Համընդհանուր՝ ֆրոնտալ ձևը, երբ աշակերտների գործողությունները հիմնականում կախված են ուսուցչի անմիջական հրահանգներից:

Այդ գործողությունները հիմնականում կատարվում են գրատախտակի մոտ: Այսպիսի գործողությունները հիմնականում արգելակում են երեխաների զարգացումը, և արդեն 5-րդ դասարանում սովորողները հայտնվում են անօգնական վիճակում գրքի շուրջ իրականացվող ինքնուրույն աշխատանքի, առաջադրանքների ինքնուրույն լուծման, ստեղծագործական բնույթի աշխատանքների կատարման ընթացքում: Առաջադրանքների ծավալը նրանց ուժերից վեր է դառնում, աշխատանքի տեմպը՝ դանդաղ:

Ինքնուրույն աշխատանքի հմտությունները չեն ծագում իրենք իրենց. դրանք անհրաժեշտ է ձևավորել, և դրանում հսկայական դեր ունի ուսուցիչը: Երեխաների ինքնուրույնությունը զարգանում է աստիճանաբար, դաստիարակվում է դասից դաս, դասարանից դասարան:

Ինքնուրույն աշխատանքի համակարգված կազմակերպմամբ հնարավոր է հասնել այն բանին, որ երեխաները ճկուն և խորը յուրացնեն հասկացությունները, օրինաչափությունները, դաստիարակել նորը ճանաչելու ցանկություն և զարգացնել այն կարողությունները, որոնք պարտադիր են ինքնակրթության և ինքնակատարելագործման համար:

Աշակերտների ինքնուրույն գործունեության կազմակերպման ձևերը

Փորձը ցույց է տալիս, որ.

- ճիշտ կազմակերպված ինքնուրույն աշխատանքը պարբերաբար անցկացնելով՝ սովորողներն առավել խորը և ճկուն գիտելիքներ են ձեռք բերում, քան ուսուցչի կողմից պատրաստի գիտելիքների հաղորդման դեպքում,

- ըստ դիդակտիկական նպատակի և բովանդակության՝ տարատեսակ ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպումը նպաստում է սովորողների ճանաչողական և ստեղծագործական ունակությունների, մտածողության զարգացմանը,

- ինքնուրույն աշխատանքի անցկացումն ըստ մանրամասն մշակված մեթոդիկայի՝ արագացնում է սովորողների՝ գործնական կարողությունների և հմտությունների ձևավորումը, իսկ այն իր հերթին դրականորեն է ազդում ճանաչողական կարողությունների և հմտությունների ձևավորման վրա,

- ժամանակի ընթացքում դասերին ինքնուրույն աշխատանքի պարբերաբար կազմակերպման և տրված առարկայից տրվող տնային աշխատանքների բազմազան տեսակների հետ դրա համապատասխանեցման դեպքում մշակվում են ինքնուրույն աշխատելու հիմնարար կարողությունները:

Վերը գրվածից պարզ է դառնում, թե որքան մեծ նշանակություն ունի ինքնուրույն աշխատանքը կրտսեր դպրոցականների ուսուցման գործընթացում: Տարրական դասարաններում կարևոր է գործունեություն ծավալելու կարողության ձևավորումը, իսկ այն հնարավոր է իրականացնել սովորողների ինքնուրույն գործունեության արդյունավետ կազմակերպման միջոցով: Ինչպես ցույց են տվել

ուսումնասիրությունները, սովորողների ինքնուրույն աշխատանքն ունի որոշակի կառուցվածք: Այն իր մեջ ներառում է վեց հիմնական փուլեր:

1. Կազմակերպչական: Սա երեխաների աշխատանքային միջավայրի նախապատրաստումն է:

2. Բառարանների, հուշաթերթիկների բաշխում, որոնք անհրաժեշտ կլինեն աշխատանքի ընթացքում: Աշխատանքային միջավայրի նախապատրաստումը կարևորագույն պայման է արդյունավետ ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման համար:

3. Նախապատրաստական: Այս փուլում ուսուցիչը սովորեցնում է կամ մեկ անգամ ևս հիշեցնում է երեխաներին հանգիստ նստել, չխանգարել ընկերներին, պահպանել լռություն և կարգուկանոն, ուշադիր աշխատել, ինքնաստուգում կատարել և այլն, այսինքն՝ այն ամենը, ինչը կապահովի աշխատանքի արդյունավետությունը:

4. Կողմնորոշիչ: Այս փուլում ուսուցիչը բացատրում է առաջադրանքի բովանդակությունը: Նա, ստանալով առաջադրանքը, ընթերցում կամ վերընթերցում է պայմանը, դիտարկում է առարկան կամ գծագիրը, ընթերցում է տեքստը և այլն: Այս փուլում ձևավորվում է ուսումնական աշխատանք ծավալելու կարևորագույն կարողություններից մեկը՝ աշխատանքի համար կարևոր նյութեր ընտրելու կարողությունը:

5. Հիմնական փուլ: Այս փուլում կատարվում է ինքնուրույն աշխատանքը:

6. Ամփոփիչ փուլ: Այս փուլում կատարվում է անդրադարձ: Ուսուցիչը գնահատում է, քննարկում, վերլուծում ամբողջ դասարանի աշխատանքի ընթացքը, արդյունքները:

Նպատակահարմար է առաջադրանքի կատարման ստուգման համար առանձնացնել ևս մեկ կառուցվածքային՝

7. «Ստուգիչ» փուլ, որի ընթացքում աշակերտը, կատարելով առաջադրանքը, ինքն իր սեփական նախաձեռնությամբ ստուգում է իր աշխատանքը և գնահատում այն, այսինքն՝ իրականացնում է ինքնաստուգում և ինքնավերահսկում:

Կազմակերպելով սովորողների ինքնուրույն աշխատանքը՝ ուսուցիչը պետք է կարողանա պատասխանել հետևյալ հարցերին:

- Տվյալ ուսումնական նյութի ուսումնասիրման գործընթացի ո՞ր փուլում է նպատակահարմար կազմակերպել ինքնուրույն աշխատանքը:

- Ինքնուրույն աշխատանքի ի՞նչ տիպ է անհրաժեշտ ընտրել և կիրառել գիտելիքների յուրացման տվյալ փուլում:

Ինքնուրույն գործունեության կազմակերպումն ու անցկացումը պահանջում է հատուկ մոտեցում: Այդ պատճառով անհրաժեշտ է մանրամասն մշակել դասի պլանը, որոշել ինքնուրույն աշխատանքի տեղը դասի ընթացքում, բովանդակությունը, դրա կազմակերպման ձևերն ու մեթոդները: Միայն այս դեպքում ինքնուրույն աշխատանքը արդյունավետ կընթանա: Ընդ որում, մանկավարժը պետք է նախատեսի աշխատանքի բարդության մակարդակը, ծավալը, հնարավոր սխալները, դժվարությունները, որոնք կարող են ծագել երեխաների մոտ՝ այդ աշխատանքի կատարման ընթացքում: Ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման ընթացքում անհրաժեշտ է մտորել նաև սովորողներին ցուցաբերվող օգնության և ստուգման ձևերի մասին: Հատկապես տարրական դասարաններում ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման նպատակով անհրաժեշտ է կիրառել բազմազան մեթոդական ցուցումներ, հուշաթերթիկներ: Դրանք նպաստում են արագ յուրացնել գործողությունների որոշակի հաջորդականություն կատարելու և սեփական գործունեությունը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ կարողությունները:

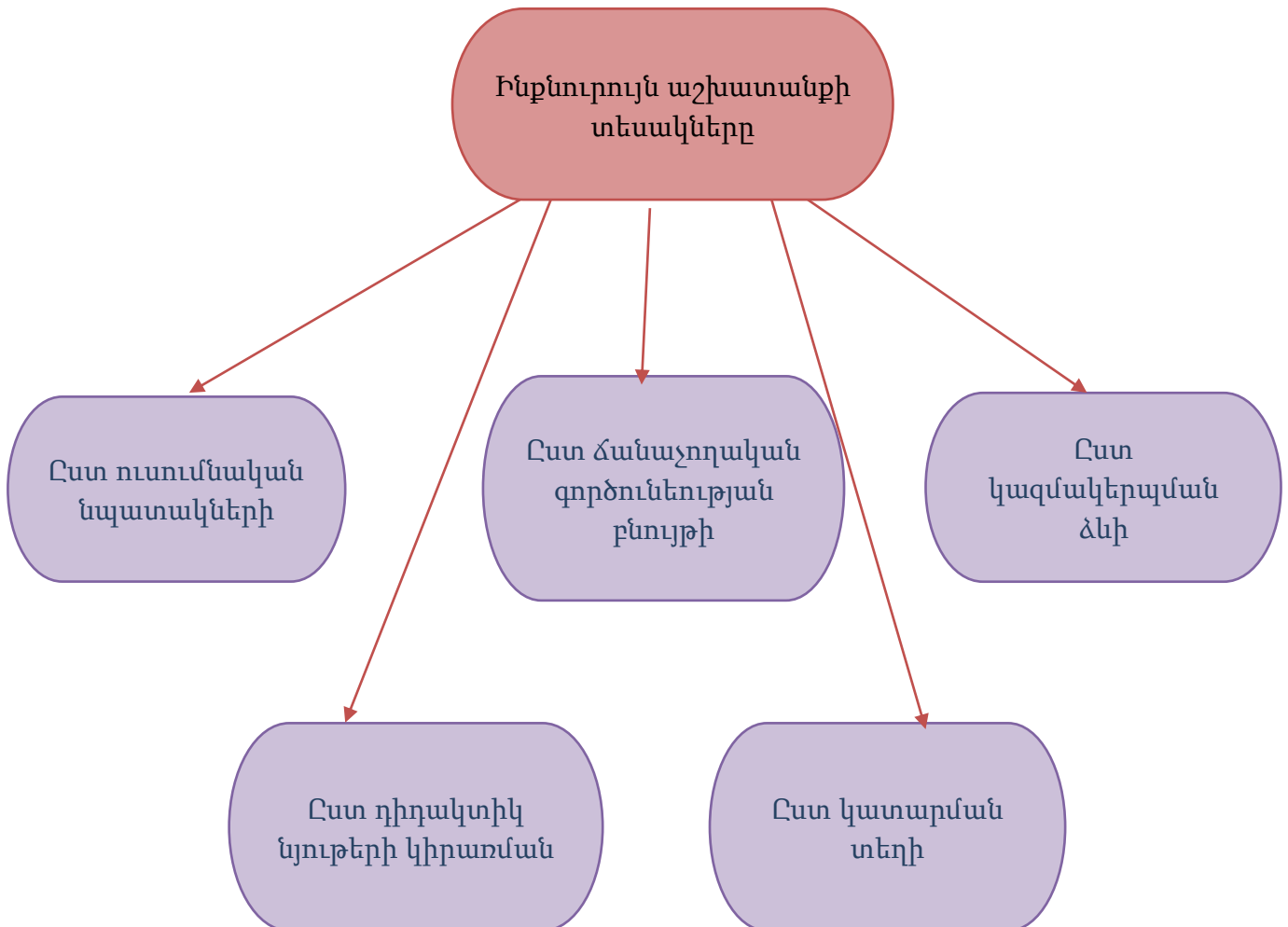
Ինքնուրույն աշխատելու կարողությունները մշակվում են նպատակաուղղված վարժությունների և աստիճանաբար բարդացող առաջադրանքների միջոցով: Մինչ ինքնուրույն աշխատանքի համար առաջադրանքներ տալը այդ առաջադրանքների տեսակները յուրացվում են նախապես ուսուցչի հետ միասին կատարվող աշխատանքների միջոցով: Այնուհետև առաջադրանքների այս կամ այն մասը կատարում են աշակերտները, և վերջապես նրանք հնարավորություն են ստանում ամբողջ առաջադրանքը կատարել ինքնուրույն: Ուսուցիչը պետք է որոշի առաջադրանքների տեսակը, դրա

տեղը դասի ընթացքում, բացատրի նպատակը և կատարման քայլերի հաջորդականությունը, հետևի սովորողների աշխատանքին՝ անհրաժեշտության դեպքում ցուցաբերելով օգնություն առանձին աշակերտներին: Աշխատանքի ստուգումը ևս կատարվում է ուսուցչի ղեկավարությամբ: Վերջինս արդյունքների քննարկմանը մասնակից է դարձնում ամբողջ դասարանին:

2. ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Դիտարկենք, թե ինքնուրույն աշխատանքի ինչ տեսակներ կարելի է կիրառել տարրական դասարաններում:

Ինքնուրույն աշխատանքի հիմնական տեսակները կարելի է դասակարգել ըստ մի քանի հատկանիշների, որոնք միևնույն ինքնուրույն աշխատանքը բնութագրում են տարբեր տեսանկյուններից: Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակները ներկայացնենք գծապատկերի տեսքով:

Ինքնուրույն աշխատանքի դասակարգման հատկանիշներ՝

Ըստ ուսումնական նպատակների.

1. Հիմնարար գիտելիքների կրկնության և նոր նյութի ընկալմանը նախապատրաստող:
2. Նոր նյութի ուսումնասիրությանը նպաստող:
3. Գիտելիքները համակարգող:
4. Որոշակի կարողություններ զարգացնող:
5. Ստոգող, վերահսկող:

Ըստ ճանաչողական գործունեության բնույթի.

1. Ըստ տրված նմուշի՝ օրինակ՝ գրել թվեր, սոսնձել տուփը և այլն, այսնիքն՝ աշխատանքներ, որոնք առավելապես հիմնված են ընդօրինակման վրա: Այնուամենայնիվ, այսպիսի աշխատանքների դերը բավականին մեծ է:

2. Կառուցողական, որոնք ստեղծագործական մոտեցում են պահանջում: Ընդ որում կա՛մ ցույց են տալիս առարկան, որի շուրջ պետք է աշխատել, կա՛մ էլ նշում են հարցը, թեման, որը պետք է բացահայտեն: Կառուցողական ինքնուրույն աշխատանքները սովորեցնում են վերլուծել իրադարձությունները, երևույթները, փաստերը, ձևավորում են ճանաչողական գործունեության հնարները և մեթոդները, նպաստում են ճանաչողության նկատմամբ ներքին դրդապատճառների զարգացմանը, պայմաններ են ստեղծում դպրոցականների մտավոր ակտիվության զարգացման համար: Այս տիպի ինքնուրույն աշխատանքները հիմք են ձևավորում աշակերտի ստեղծագործական գործունեության հետագա զարգացման համար:

3. Ստեղծագործական-հետազոտական: Սրանք երեխաների ինքնուրույն գործունեության զագաթնակետն են հանդիսանում: Այդ աշխատանքները ամրապնդում են գիտելիքների ինքնուրույն որոնման հմտությունները: Դրանք ստեղծագործող անձի ձևավորման արդյունավետ միջոցներից են: Ստեղծագործական բնույթի ինքնուրույն աշխատանքները հնարավորություն են ընձեռում աշակերտներին ձեռք բերելու իրենց համար սկզբունքորեն նոր գիտելիքները:

Ըստ կազմակերպման ձևի.

1. Համընդհանուր, երբ բոլոր սովորողները կատարում են միևնույն աշխատանքը:

2. Խմբային, երբ սովորողների տարբեր խմբեր աշխատում են տարբեր առաջադրանքների շուրջ:

3. Անհատական, երբ սովորողներից յուրաքանչյուրն աշխատում է հատուկ առաջադրանքների շուրջ:

Ըստ ինքնուրույն աշխատանքի ընթացքում դիդակտիկ նյութերի կիրառության.

1. Աշխատանք դասագրքով, տեղեկատու գրականության շուրջ, բառարաններ, հանրագիտարաններ և այլն: Գրքի շուրջ ինքնուրույն աշխատելու կարողությունը սովորելուն նպաստող ամենակարևոր կարողություններից է: Առանց այդ կարողության յուրացման հնարավոր չէ իրականացնել գիտելիքների լիարժեք յուրացումը, քանի որ յուրացման գործընթացի կարևոր կառուցվածքային տարրերը, ինչպիսիք են՝ իմաստավորումը և ամրապնդումը, իրականացվում է դասագրքի շուրջ կատարվող աշխատանքի ընթացքում: Գրքի շուրջ աշխատելու անկարողության պատճառով ուսումնական աշխատանքն աշակերտի համար դառնում է տանջալի աշխատանք: Գրքի շուրջ աշխատելու կարողությունների զարգացումն իրականացվում է բոլոր առարկաների դասերի ընթացքում:

2. Դիտումներ և գործնական աշխատանքներ: Դիտումների համար որպես դիտարկվող առարկաներ կարող են լինել շրջապատող առարկաները և երևույթները: Սովորողները հաշվում են, չափում, ստեղծում: Նրանք դիտարկում են առարկաները և երևույթները անմիջականորեն բնության մեջ, անցկացնում են փորձեր՝ կատարելով գործնական աշխատանքներ: Դիտարկումների, փորձերի, գործնական և լաբորատոր աշխատանքների հետ կապված ինքնուրույն աշխատանքները ունեն շատ մեծ նշանակություն, քանի որ նպաստում են աշակերտների դիտողականության, հետազոտական կարողությունների և հմտությունների զարգացմանը:

3. Աշխատանք բաշխիչ նյութերի կիրառմամբ:

4. Գրաֆիկական աշխատանքներ:

5. Ինքնուրույն աշխատանքներ, որոնք կախված են դիդակտիկ նյութերի ստեղծման հետ:

Ըստ կատարման տեղի.

1. Դասարանում:

2. Արտադասարանական կամ արտադպրոցական ուսումնական միջոցառումների ժամանակ:

3. Տանը:

3. ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԾԱՎԱԼՆ ՈՒ ԲՆՈՒՅԹԸ

1. Առաջադրանքների ծավալը պլանավորելու համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել սովորողների աշխատանքի տեմպը: Ժամանակը ճիշտ կազմակերպելու համար պետք է նախապես կատարել ինքնուրույն աշխատանքի համար պլանավորված առաջադրանքը: Այս դեպքում առաջադրանքի կատարման համար ուսուցչի կողմից ծախսված ժամանակը անհրաժեշտ է բազմապատկել երեքով. հենց հատկապես այդքան բոլոր է անհրաժեշտ առաջադրանքի կատարման համար: Առաջադրանքի կատարման ընթացքում ուսուցիչը կարող է հասկանալ, թե ինչ տարրեր կարող են արգելակել կամ արագացնել սովորողների աշխատանքը:

2. Սովորողների ինքնուրույն ուսումնական գործունեության համար նախատեսված առաջադրանքների բնույթը անհրաժեշտ է աստիճանաբար բարձրացնել:

3. Առաջադրանքները պետք է ընտրել այնպես, որ նպաստեն դրանց նկատմամբ հետաքրքրության զարգացմանը:

4. Սովորաբար աշակերտները ոչ միաժամանակ են ավարտում ինքնուրույն աշխատանքը: Ինքնուրույն աշխատանքների համար առաջադրանքները ընտրելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել, որ գիտելիքների, կարողությունների և

հմտությունների յուրացման գործընթացում սովորողներից պահանջում է տարբեր ժամանակահատված: Այդ պատճառով նպատակահարմար է նախապես պատրաստել առաջադրանքներ, լրացուցիչ առաջադրանքներ արագ աշխատող աշակերտների համար:

5. Դժվար է ընտրել այնպիսի առաջադրանքներ, որոնք համապատասխանում են բոլոր աշակերտների ներուժին: Եթե առաջադրվում են պարզ, միատիպ վարժություններ, օրինակ՝ բազմապատկման կամ բաժանման, ապա առաջադրանքների տարբերակումը կարգավորվում է ծավալով: Առավել դժվար է, օրինակ, ընտրել յուրաքանչյուր աշակերտի ներուժի համապատասխան առաջադրանքներ: Այդ պատճառով նպատակահարմար է առաջադրել տարբերակված առաջադրանքներ՝ հաշվի առնելով սովորողների առանձին խմբերի ներուժը: Սակայն պետք է նշել, որ ըստ բարդության աստիճանի տարբեր առաջադրանքներ ընտրելը բավականին բարդ է: Ընտրել հեշտ առաջադրանք, որը համապատասխանում է թույլ աշակերտի ներուժին, դժվար չէ: Բայց այստեղ մի մեծ վտանգ է թաքնված: Եթե թույլ կարողություններ ունեցող աշակերտը դասից դաս անընդհատ դուրսին աշխատանք կատարի նույն պահանջով, ապա այդպես կարող ենք խորացնել նրա զարգացման հետ կապված խնդիրները: Այդ պատճառով այդպիսի սովորողների համար ճանաչողական առաջադրանքների ընտրության ընթացքում ուսուցիչն իր առջև նպատակ է դնում. սկզբում աշխատանքում ներառել պարզ առաջադրանքներ, ապա աստիճանաբար յուրացման համար ներմուծել առավել բարդ նյութեր:

6. Ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսված առաջադրանքները ցանկալի է, որ աշակերտներից պահանջեն կամային ջանքեր:

7. Ինքնուրույն աշխատանքի համար ցանկալի է առաջադրել այնպիսի առաջադրանքներ, որոնց կատարման համար կպահանջվի գիտելիքների կիրառում նոր իրավիճակներում: Միայն այդ դեպքում ինքնուրույն աշխատանքը կնպաստի սովորողների ճանաչողական ունակությունների ձևավորմանը և նախաձեռնողականության դրսևորմանը:

8. Ցանկալի է, որ ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսվող առաջադրանքները հետաքրքրեն սովորողներին:

9. Առաջադրանքների բովանդակությունը պետք է մատչելի լինի աշակերտին, հենված լինի երեխաների կենսափորձի վրա, բայց միևնույն ժամանակ գտնվի նրանց զարգացման «մերձակա գոտում», պարունակի որոշակի դժվարություն, որը երեխան կարող է հաղթահարել:

10. Յուրաքանչյուր թեմայի շուրջ առաջադրանքների ընտրության ընթացքում պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնել հասկացության բոլոր հատկանիշների բազմակողմանիորեն ամրապնդմանը, հստակ առանձնացնել այն կարողություններն ու հմտությունները, որոնք անհրաժեշտ է ձևակերպել և ամրապնդել: Պատահականության բացառումը նպաստում է դասի արդյունավետության բարձրացմանը:

11. Առաջադրանքների համակարգը պետք է կազմակերպել փուլ առ փուլ: Անհրաժեշտ է սկսել տիպային առաջադրանքներից, մանրամասն բացատրել դրանց լուծման մեթոդները: Ընդ որում աշակերտներին պետք է առաջարկել գործողություններ կատարել ըստ օրինակի:

Այնուհետև անհրաժեշտ է առաջադրել նույնատիպ առաջադրանքներ: Հետո կարելի է առաջարկել առաջադրանքներ՝ չափազանց համառոտ հրահանգ տալով: Վերջին փուլում անհրաժեշտ է առաջարկել առաջադրանքներ ամբողջովին ինքնուրույն կատարման համար: Այս փուլում նպատակահարմար է սովորողներին առաջարկել ստեղծագործական բնույթի առաջադրանքներ:

Այս ամենը սակայն պետք է իրականացնել վերահսկողության ներքո:

4. ՎԵՐԱՀՄԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ: ՁԵՎԵՐԸ, ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

Վերահսկողությունը, կամ ուսուցման արդյունքների ստուգումը, ուսուցման գործընթացի պարտադիր բաղադրիչն է: Այն իրականացվում է ուսումնական գործընթացի բոլոր փուլերում, սակայն հատուկ նշանակություն է ձեռք բերում ծրագրի որևէ բաժնի ուսումնասիրությունից և ուսուցման փուլի ավարտից հետո:

Ուսուցման արդյունքների ստուգման էությունը սովորողների կողմից գիտելիքների յուրացման մակարդակի բացահայտումն է, որը պիտի համապատասխանի տվյալ ծրագրի, առարկայի կրթական ստանդարտին: Լինելով ուսուցման գործընթացի բաղկացուցիչ մաս՝ վերահսկողությունն ունի կրթական, դաստիարակչական և զարգացնող գործառույթներ: Բայց վերահսկողության գլխավոր գործառույթը ախտորոշիչ գործառույթն է:

Վերահսկողության տեսակներն են՝ թեմատիկ, հանրագումարային (վերջնական), ընթացիկ, նախնական:

Նախնական վերահսկողությունն ուղղված է ուսումնասիրվող առարկայի կամ բաժնի վերաբերյալ սովորողների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների բացահայտմանը: Այն թույլ է տալիս որոշել գիտելիքների և կարողությունների առկա (նախնական) մակարդակը, որպեսզի այն օգտագործվի որպես հիմք՝ կողմնորոշվելու ուսումնական նյութի թույլատրելի բարդության վրա: Ընթացիկ վերահսկողությունն իրականացվում է ամենօրյա աշխատանքում՝ նախորդ նյութը ստուգելու և բացահայտելու սովորողների գիտելիքների բացը: Ընթացիկ վերահսկողության առաջատար խնդիրը սովորողների ուսումնական գործունեության կանոնավոր կառավարումն է և դրա ճշգրտումը: Այն թույլ է տալիս շարունակական տեղեկություն ստանալ ուսումնական նյութի յուրացման ընթացքի և որակի մասին և դրա հիման վրա անհապաղ փոփոխություններ կատարել ուսումնական գործընթացում:

Թեմատիկ վերահսկողությունն իրականացվում է պարբերաբար՝ ըստ նոր թեմայի, բաժնի անցման, և նպատակ ունի համակարգել սովորողների գիտելիքները: Այս տեսակի վերահսկողությունն անցնում է կրկնողական-ընդհանրացնող պարապմունքներում և նախապատրաստում է ստուգողական միջոցառումների՝ բանավոր և գրավոր ստուգարքների: Հանրագումարային (վերջնական) վերահսկողությունն անցկացվում է քառորդի, կիսամյակի, ամբողջ ուսումնական տարվա վերջում, ինչպես նաև դրա ավարտից հետո: Այն ուղղված է ուսուցման որոշակի արդյունքների ստուգմանը, սովորողների կողմից առանձին առարկայի կամ մի շարք կարգապահությունների ուսումնասիրման

գործընթացում ձեռք բերված գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների համակարգի յուրացման աստիճանի բացահայտմանը:

Վերահսկողության ձևերը

- Համընդհանուր ձև (ընդհանրացնող) (աշակերտները տեղից կարճ պատասխաններ են տալիս ուսուցչի՝ փոքր ծավալով ուսումնասիրված նյութի հիման վրա կազմված հարցերին):
- Խմբակային ձև (վերահսկողությունն իրականացվում է միայն դասարանի որոշակի մասի համար, այսինքն՝ հարցերը առաջադրվում են աշակերտների որոշակի խմբի, բայց դրան կարող են մասնակցել նաև մյուս աշակերտները):
- Անհատական ձև (կիրառվում է ուսուցչի կողմից անհատական աշակերտների գիտելիքներին, կարողություններին և հմտություններին լիարժեք ծանոթանալու համար, որոնք կանչվում են գրատախտակի մոտ պատասխանելու համար):
- Համակցված ձև (անհատական վերահսկողության համադրությունը համընդհանուրի և խմբակայինի հետ):
- Ինքնատիրապետման ձև (ապահովում է ներքին հետադարձ կապի գործունեությունը ուսուցման ընթացքում):

Վերահսկողության մեթոդները

1. Բանավոր վերահսկողության մեթոդներ են զրույցը, աշակերտի պատմելը, բացատրությունը, դասագրքի տեքստի մեկնաբանված ընթերցանությունը, ստուգարքը, քննությունը և այլն: Այս մեթոդի էությունն այն է, որ ուսուցիչը աշակերտներին առաջադրում է հարցեր ուսումնասիրած նյութի բովանդակության վերաբերյալ և դրդում նրանց պատասխանների՝ այդ կերպ բացահայտելով յուրացման որակն ու ամբողջականությունը:

2. Գրավոր վերահսկողության մեթոդներ են դասարանային և տնային գրավոր աշխատանքները, ստուգողական և ինքնուրույն աշխատանքները, թելադրությունը, ռեֆերատը և այլն: Գրավոր աշխատանքի ժամանակ սովորողի առջև խնդիր է դրվում ոչ միայն ցույց տալու տեսական գիտելիքները, այլ նաև դրանք գործնականում կիրառելու կարողություն որոշակի խնդիրների կամ խնդրահարույց իրավաճակների լուծման համար:

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով, ուսումնասիրելով «Սովորողների հետ ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման ձևերը. ինքնաստուգում և ինքնավերահսկում» թեման՝ հանգել ենք որոշակի եզրակացությունների.

1. Ինքնուրույն աշխատանքները սովորողի մեջ զարգացնում են ճանաչողությունը, տրամաբանությունը, ակտիվությունը, ինքնուրույնությունը, սակայն այս ամենը միանգամից չի լինում. աշակերտը դասից դաս սովորում է ինքնուրույն աշխատանք կատարելու հմտությունները: Ուստի ուսուցիչը իր գործունեությամբ ու դրա կազմակերպմամբ պետք է օժանդակի սովորողին՝ կատարելու ինքնուրույն աշխատանքներ:

2. Անհրաժեշտ է համընդհանուր հարցման ձևից բացի տեղ տալ նաև սովորողի ստեղծագործական կարողություններին: Տրվող առաջադրանքները պետք է աշակերտի ներուժից շատ բարձր չլինեն, որպեսզի աշխատելու գործընթացը լինի հաճելի սովորողի համար: Այդ պատճառով անհրաժեշտ է մանրամասն մշակել դասի պլանը, որոշել ինքնուրույն աշխատանքի տեղը դասի ընթացքում, բովանդակությունը, դրա կազմակերպման ձևերն ու մեթոդները:

3. Առաջադրանքներն ընտրելիս ցանկալի է տարբերակված աշխատանքներին տեղ տալ: Թեև բարդ է յուրաքանչյուր աշակերտի կարողություններին ու հմտություններին համապատասխան առաջադրանքն ընտրելը, սակայն անհրաժեշտ է սովորողի զարգացման համար: Ինքնուրույն աշխատանքի համար ցանկալի է առաջադրել այնպիսի առաջադրանքներ, որոնց կատարման համար կպահանջվի գիտելիքների կիրառում նոր իրավիճակներում:

4. Գրավոր ստուգողական աշխատանքները պետք է այնպիսին լինեն, որ դրանց բովանդակությունը ընդգրկի ուսումնասիրված նյութի հիմնական դրույթները և ներառի այնպիսի հարցեր, լուծումներ, որոնք աշակերտից կպահանջեն ցուցաբերել հնարամտություն և ստեղծագործ ունակություն:

5. Սովորողների գրավոր աշխատանքները գնահատելիս ուսուցիչը պետք է առաջնորդվի սովորողների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների

գնահատման համապատասխան նորմերով: Գրավոր աշխատանքների ստուգումից հետո սովորողներին տրվեն սխալների ուղղման առաջադրանքներ կամ կատարել այնպիսի վարժություններ, որոնք կանխում են նմանատիպ սխալների կրկնությունը:

6. Համընդհանուր ուսումնական գործողությունների վերահսկման արդյունքների հատկապես արդիական ձևը ինտեգրված ստուգողական աշխատանքներն են, որոնք ենթադրում են, որ մեկ տեքստի հիման վրա կարելի է ստուգել ոչ միայն ընթերցածի ըմբռնումը, այլ նաև առարկայական գիտելիքները մաթեմատիկայի, ռուսերենի և շրջակա աշխարհի վերաբերյալ: Ստացվում է, որ համալիր ինտեգրված գրավոր ստուգողական աշխատանքները նպատում են ինչպես ուսուցման տարբեր կարևորագույն առարկայական ասպեկտների, այնպես էլ ամբողջական գնահատման բացահայտմանը և որոշակի առումով՝ տարբեր խնդիրների լուծման համար երեխայի իրավասության մակարդակի ձևավորման միջոցի հայտնաբերմանը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Կ. Թորոսյան, Կ. Չիբուխյան, Մ. Մանուկյան, Մեթոդական աշխատանքը դպրոցում, ձեռնարկ, «Զանգակ» հրատարակչություն, 2014 թ.:
2. Կ. Թորոսյան, Ա. Բալայան, Կ. Չիբուխյան, Մայրենիի դասերի պլանավորումը, «Զանգակ» հրատարակչություն, 2016թ.:
3. Կ. Թորոսյան, Վ. Սարգսյան, Կ. Չիբուխյան, Հ. Խաչատրյան, Ս. Գրիգորյան, Մայրենի 2-4: Ուսուցչի ձեռնարկ, «Զանգակ» հրատարակչություն, Երևան, 2011թ.:
4. Կ. Թորոսյան, Կ. Չիբուխյան, 50 հարց ու պատասխան տարրական դասարանների ուսուցիչների համար: Մաս I, «Զանգակ» հրատարակչություն, 2013թ.:
5. Дидактика совр. школы, под ред. В. А. Онищука, К., 1987.
6. Е. Перовский, Проверка знаний учащихся в ср. школе, М., 1960; Качество знаний учащихся и пути его совершенствования, под ред. М. Н. Скаткина, В. В. Краевского, М., 1978.